

Rozwój kompetencji nauczycieli w ramach polskiej edukacji. Analiza aktu prawnego w perspektywie realizacji programów międzynarodowych

Dr Marcin Rojek, Elżbieta Szulewicz
Uniwersytet Łódzki

Ogólnopolska Doktorancka Konferencja Naukowa
MIĘDZY NAUKAMI SPOŁECZNYMI A HUMANISTYKĄ
DYSKURSY INTERDYSCYPLINARNE, VOL. 3
11 maja 2023 r.

Wstęp

- Doświadczenie edukacyjne nauczycieli pracujących w szkołach międzynarodowych wydaje się być szczególnie interesujące.
- Nauczyciele ci polegają głównie na uczeniu się od siebie, ponieważ wstępne kształcenie nauczycieli, przygotowuje ich głównie do realizacji programu krajowego.
- Jednocześnie ich nauczyciele są zbyt nieliczni, aby instytucjonalnie organizować dla nich szkolenia czy kursy.

W niniejszym badaniu uwzględniono trzy najpopularniejsze w Polsce programy międzynarodowe:

- International Baccalaureate (IB),
- Advanced Placement (AP)
- International General Certificate of Secondary Education (IGCSE).

W roku szkolnym 2020/21 te trzy programy były oferowane na wszystkich etapach edukacyjnych w Polsce.

Program IB był realizowany w Polsce w 60 szkołach, AP w 6 szkołach, a IGCSE w 10 szkołach.

Kompetencje nauczycieli - podstawy teoretyczne

- Na potrzeby tego badania przyjęliśmy oryginalną propozycję klasyfikacji kompetencji zaproponowaną przez Jima Solanda, Laure S. Hamilton i Briana M. Stechera (2013, s. 3-8).
- Klasyfikacja ma dwa poziomy:
  1. Pierwszy poziom (superior) oznacza kompetencje, które najlepiej spełniają wymagania współczesności.
  2. Drugi poziom (subordinate) jest rozwinięciem poziomu pierwszego.

Kompetencje nauczycieli- podstawy teoretyczne

- **Kompetencje poznawcze** - obejmują m.in. specjalistyczną wiedzę przedmiotową, biegłość w czytaniu i matematyce oraz kompetencje niezbędne w procesie korzystania z nowych technologii.
- Dzielą się one na:
  - mistrzostwo akademickie
  - krytyczne myślenie
  - kreatywność

Efektem tych kompetencji jest tworzenie przez jednostkę nowych rozwiązań, pomysłów, koncepcji oraz ogólna postawa przedsiębiorczości.

**WYDZIAŁ NAUK
O WYCHOWANIU**
Uniwersytet Łódzki

Kompetencje interpersonalne, czyli empatia, tolerancja i wrażliwość.

- a) komunikację i współpracę,
- b) przywództwo,
- c) świadomość globalna

Kompetencje intrapersonalne to grupa kompetencji obejmująca różne postawy i zachowania wpływające na zachowanie i poziom wykonania zadań przez jednostkę w różnych kontekstach sytuacyjnych (szkolnych, zawodowych i innych). Kompetencje te pomagają w rozwiązywaniu problemów i radzeniu sobie z codziennymi wyzwaniami.

Do tej grupy zalicza się:

- a) nastawienie na rozwój
- b) uczenie się jak się uczyć
- c) motywacja wewnętrzna
- d) wytrwałość

Badania

- Postanowiliśmy sprawdzić, czy i w jakim stopniu ustawodawca uwzględnił zaproponowane przez Soland, Hamilton i Stecher (2013) kompetencje poznawcze, interpersonalne i intrapersonalne w ramach polskiego kształcenia nauczycieli w okresie przedwstępnym oraz czy polskie prawo ignoruje rozwój kompetencji potrzebnych do realizacji programów międzynarodowych.
- Aby odpowiedzieć na to pytanie zastosowaliśmy analizę dokumentów w podejściu jakościowym (Bowen, 2009).
- Dokumentem regulującym polskie kształcenie nauczycieli jest **Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 25 lipca 2019 r. w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, Dz.U. 2019 poz. 1450]. (Rozporządzenie, 2019).**

**WYDZIAŁ NAUK
O WYCHOWANIU**
Uniwersytet Łódzki

Wyniki-kompetencje poznawcze

- W Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (Rozporządzenie, 2019) w sprawie standardu kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela można wskazać **przykłady ilustrujące kompetencje**, jakie powinien posiadać absolwent po zakończeniu kształcenia, które zostały również określone w analizowanej klasyfikacji.
- Opisane są kompetencje poznawcze, świadczące o znajomości nauczanych przedmiotów, stosowaniu różnych metod, refleksji nad swoją pracą. Absolwent powinien znać nie tylko przedmiot, ale także zagadnienia związane z systemem edukacji, pedagogiką, psychologią, a swoją wiedzę powinien wykorzystywać w pracy z uczniami.

Wyniki kompetencje interpersonalne

- W zakresie kompetencji interpersonalnych duży nacisk kładzie się na **komunikację i współpracę** jako sposób budowania relacji z uczniami, innymi nauczycielami, pracownikami szkoły, rodzicami, przedstawicielami społeczności lokalnej.
- **Kompetencje przywódcze** są mniej podkreślane i odnoszą się raczej do zarządzania klasą niż do szerszego rozumienia przywództwa.
- Trudno znaleźć kompetencje związane ze **świadomością globalną**, rozumianą jako umiejętność rozumienia współczesnego świata, połączoną z dostrzeganiem globalnych i lokalnych powiązań. W tym aspekcie podkreśla się raczej szacunek dla różnic między jednostkami, społecznościami i kulturami.

Wyniki kompetencje intrapersonalne

- Obszar kompetencji intrapersonalnych został przez ustawodawcę znacząco **pominięty**.
- W rozporządzeniu mowa jest o **rozwój zawodowym** nauczyciela, samodzielnym planowaniu kariery zawodowej i gotowości do ciągłego samodoskonalenia.
- Rozporządzenie **nie wskazuje** jednak na takie kompetencje, jak umiejętność uczenia się, motywacja wewnętrzna, wytrwałość.
- Trudno jednoznacznie określić, czy umiejętności te można zdefiniować prawnie, czy też są one raczej związane z **indywidualnymi predyspozycjami**.

Wnioski krytyczne, obszar do dalszych badań

- W zamyśle ustawodawcy polscy nauczyciele powinni być przygotowani do **efektywnego przekazywania wiedzy** z nauczanego przez siebie przedmiotu do umysłów uczniów, łatwego komunikowania się oraz posiadania wiedzy o zasadach funkcjonowania polskiego systemu edukacji.
- System edukacji ma na celu przede wszystkim przygotowanie ich do pracy w programie narodowym. **Specyfika** wynika z faktu, że szkoły międzynarodowe stanowią niewielki procent wszystkich szkół
- W perspektywie **dalszych badań** interesować nas będzie, jak wygląda przygotowanie do realizacji programów międzynarodowych w innych krajach i czego możemy się od siebie nauczyć.

Bibliografia

Bowen, G. A. (2009). Document analysis as a qualitative research method. *Qualitative research journal*, 9(2), 27-40.

Coffey, A. (2014). *Analysing documents*. SAGE Publications Ltd, <https://doi.org/10.4135/9781446282243>

Corbin, J. & Strauss, A. (2008). Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

European Commission (2013). *Supporting teacher competence development for better learning outcomes*. Brussels: European Commission.

Leek J. (2022) International Baccalaureate schools as islands of educational resistance. A case study of Poland., *Globalisation, Societies and Education*, DOI: 10.1080/14767724.2022.2089976

Leek, J. (2020). From Educational Experiment to the National Programme. International Baccalaureate Programmes in Poland - Policy and Practice Perspectives. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/03057925.2020.1777842>

Regulation of the Minister of Science and Higher Education of July 25, 2019 regarding the standard of pre-service teacher education, Journal of Laws of 2019, item 1450, <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190001450>, access: 03.04.2023.

Rojek, M., Leek, J., Kosiorek M., Dobińska G., (2023), Mutual learning community. Teachers' opinions about their learning possibilities in schools implementing international programmes, *Annales Universitatis Mariae Curie-Skłodowska, sectio J – Paedagogia-Psychologia*, vol 36(1).

Soland, J., Hamilton, L.S., Stecher, B.M. (2013). Measuring 21st century competencies. Guidance for educators. New York: Asia Society.